

כיצד תנהג

בתוך שדה מוקשים?

בהרבה מאשר בעבר, והסיכוי להיתקל במוקשי אויב יגבר פי כמה. כל יחידה עשויה בתנאים אלה להימצא ולפעול בשטח ממוקש — בין שעובדה זו תהיה ברורה לה מלכתחילה, ובין אם לאו. פירושו של דבר: — נושא זה כולו, הכרחי שיהיה מוכר לנו; ובראש-דוראשונה חייבים הננו להיות בקיאים בכללי ההתנהגות הנכונה בתוך שדה-מוקשים. ידוע לך שהנני רגיל להמחיש את דברי באמצעות דוגמאות של אירועים מהעבר, או מההווה, הצבאי שלנו. אלא שעובדה היא, (וזה, כמובן — למזלנו) כי נסיוננו בשטח זה אינו עשיר באירועים קטלניים שימחישו את גודל הסכנה; ומסיבה זו שומה עלינו להפנות הרבה יותר את תשומת לבנו גם לנסיונם של אחרים.

וזכרני, בהתחלת מלחמת-השחרור נפגשתי במסגרת תפקידי עם קצין שהגיע לשורות צה"ל מהצבא הפולני. על פניו זורעו הבחנתי בנקודות וסימנים מעין עקבות לדקירות. כששאלתי לפרש הדבר, שמעתי ממנו את הסיפור הבא:

בימי מלחמת-העולם השניה הוטל על היחידה, שהקצין שירת בה, לביצע תמרון-איגוף מסוים. תוך כדי תמרון זה נקלעה היחידה בהיסח-הדעת לשדה-מוקשים של האויב. התפוצצות המוקש הראשון, שגרמה לפצוץ אחד בסה"כ, באה כהפתעה גמורה ליחידה. אחדים מהחיילים חשו אל הפצוע, ותוך כדי-כך עלו שניים מהם על מוקשים נוספים. היתר, לפני ש-מסרו לעצמם דין-וחשבון על הנעשה, ניסו לצאת מהמלכודת. החלה התרוצצות, ותוך כדי-כך נפגעו ממוקשים נוספים עוד כתריסר חיילים — והקצין, שסיפר לי סיפורו, ביניהם.

שלום אמנון.

בודאי תתפלא על שבחרתי לכתוב אליך הפעם על מוקשים דוקא. אכן רגילים היינו לראות את ענין המיקוש שייך לתחום פעולתם והתענינותם הכמעט-בלעדית של החבלנים והפלסים. היינו מוכנים להסתפק בזה שבשעת הצורך יועמד לרשותנו כוח-אדם מקצועי מתאים, שיוכל לטפל בענין זה — דהיינו, בהתאם לצרכי השעה, להנחת, או לפרוץ, שדות-מוקשים. נדמה לי שלאחרונה חלה מהפכה קטנה בגישה שלנו לסוגיה זו. הננו מעוניינים להקנות קצת יותר ידיעות — ובעיקר קצת יותר מ"תחושת" הנושא הזה — הן למפקד והן לחייל. כידוע, כל שינוי בגישה או בהערכה בשטח צבאי זה או אחר משתמש ביחידות המילואים בקצב איטי יותר מאשר ביחידות הסדירות. ועל-כן בחרתי להביע במכתבי אליך הפעם אי-אלה הרעיונות בנושא זה דוקא.

ועכשיו לעצם הענין. אחרי הכל עשוי אתה לתמוה, מה הסיבה שהננו מגלים עתה ענין רב יותר בתחום זה מאשר בעבר. אשתדל להשיב בקצרה. המוקש — אם כי היה מוכר וידוע בשימוש הצבאי עוד לפני מלחמת-העולם הראשונה, הגיע לשיא השימוש והניצול במלחמת-העולם השניה. ועוד היד נטויה. כל הסימנים מעידים על-כך שפיתוחם של כלים-נשק ואמצעים חדשים אינו גורע מערכו של נשק "אורתודוקסי" זה, כי אם להפך. כל הצבאות שוקדים על פיתוחם של המוקשים ועל שכלולם. הן מבחינה איכותית והן מבחינה כמותית. מכאן נובעת גם בשבילנו מסקנה ברורה אחת: באם תפרוץ ביום-מזג-הימים מלחמה, יש להניח ש-שני הצדדים ישתמשו בכמויות מוקשים גדולות

עה ברכב־הקרב הראשון היו אולי בלתי־נמנעות במסיבות שתוארו — אך לא העובדה שאחר־כך עלו על מוקשים חיילים וכלי־רכב נוספים. כלל־היסוד לגבי התנהגות בשדה־מוקשים קובע: „אין להתרוצץ“ — כל אחד נשאר במקומו בלי לזוז. ופועל רק לפי הוראות המפקד.

כלל־יסוד זה ברור ופשוט אמנם; אך לא קל לנהוג לפיו בשעת־חירוס. אחרי הכל, בכל מקרה של עליה במפתיע על מוקש, או אפילו בהפתח אש־אויב על יחידה העוברת ביודעין בתוך שדה מוקשים, ישאפו החיילים אינסטינקט־טיבית לתפוס מחסה, לחוש לעזרת חברים שנפצע, להתקדם או לסגת, הכל לפי המסיבות. אך בתוך שדה־מוקשים יש להשתלט על כל דחף פנימי מעין זה, כי כל תנועה בלתי־זהירה עלולה להביא בעקבותיה רק פורענויות חדשות. רק תדריך מתאים וידיעת הסכנות — יש בכוחם להקנות במקרה כזה ליחידה את הריסון העצמי הדרוש והידע כיצד להיחלץ מהמיצר. וכדי להמחיש דברי, אפעיל במקצת את דמיוני ואנסה להגדיר את הלקחים משני מקרים מסוימים ש־לדעתי הנם אופייניים לכלל המקרים אשר אנו עוללים להיקלע לתוכם.

המקרה הראשון הוא — כשכוח ידוע המתקדם, או פועל, ביודעים בתוך שדה־מוקשים, סופג מכת־אש של האויב או נתקל לפתע במארב.

המקרה השני הוא — כשכוח מסויים עולה על מוקשים בהיסח־הדעת, ולעתים נוסף לכך, סופג אף מכת־אש של האויב.

במקרה הראשון נוכל לדמות לעצמנו סיור שנכנס לתוך שדה־מוקשים של האויב; חבלנים העוסקים בפריצה שקטה של השדה; או כוח־אבטחה מחיל־הרגלים הפוסע בתוך השדה על שביל צר שנפתח בשבילו על־ידי חבלנים. עצם העובדה כי כוח כזה מתקדם או פועל מתוך ידיעה שהוא נמצא בתוך שדה־מוקשים, מגבירה את כוננותו; היא מאפשרת מתן תדריך מוקדם והנחיות לכל תקלה העשויה לקרות, כגון היתקלות באש, עליה על מארב־אויב, או התפוצצות בלתי־צפויה של מוקש. וקיימים עוד שני גורמים המ־קילים לגבי מקרה מסוג זה. כוח הנכנס לתוך שדה־מוקשים בידיעה, מקיים, בדרך כלל, קשר עם כוחות הנמצאים מחוץ לגבולות השדה — החל מ„פליט“ במקרה של סיור בשדה־מוקשים.

זכורני, שדבריו השאירו עלי רושם, וכבר אז החלטתי לקחת לתשומת לבי את הלקח הנורבני מנסיונם של אחרים — נחזור אחרי־הכל אל נסיוננו אנו.

אין צורך להרכות במיוחד את הדיבור על אותו אירוע, שלבמה זכור גם לך היטב, בו התקדמה שדרה ממונעת שלנו בשטח אויב. השטח הופגז אמנם, אבל בהפגזה בלתי־מכוונת, שלא היה בה כדי לסכן את התקדמות השדרה. פתאום עלה ה־טנק הראשון על מוקש. כל־הרכב שנע בעקבותיו, ניסה לעקפו מי שמאלו, ותוך כדי תנועה זו עלה אף הוא על מוקש — והוצא מכלל פעולה. בזה לא הסתיימה עדיין הפרשה, כי כל־רכב נוסף עלה על מוקש בנסותו לעקוף את שנים הראשונים. והנה, מה שהעמיד באותם רגעים קריטיים בסכנה ובסימן־שאלה את הצלחת המבצע, היתה בסה״כ חנוּרת מוקשים אחת של האויב, ש־השתרעה — כפי שהתברר לאחר־מכן — לעומק של כ־20 מטר בלבד.

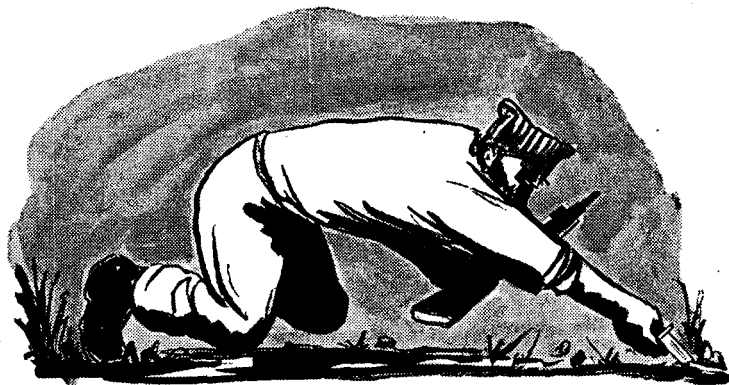
אם כי שני האירועים שתוארתי כאן בקצרה, שונים מבחינת המסגרת לפעולה ורקעה (במקרה הראשון — יחידת־רגלים לא־גדולה; וּבמקרה השני — שדרת רכב־קרב משורין), יש

להם „מכנה־משותף“ מבחינת הלקח הצבאי, וְהוא: — התנהגות לא־נכונה בשדה־מוקשים. בשני המקרים ניתן היה למנוע את גודל התקלה והאבדות, רק פציעתו של החיל הראשון והפגיו־

הכוח ויוצא מהשדה כשהוא פוסע על גבי סרט-
הסימון המציין את השביל הנקי ממוקשים.
המקרה השני, כשכוח מסויים נתקל במוקשים
בהיסח-הדעת, ומוצא את עצמו בתוך שדה-
מוקשים באורח בלתי-צפוי, הנו מקרה חמור

וכפי-כסיוע הנמצא בחיפוי-נצור, במקרה של
מעבר או פריצה בשדה-מוקשים. נוסף לכך,
מתקדם (או פועל) בודאי אותו כוח על-גבי
שביל, או בתוך מעבר, שסומן על ידו באמצעות
סרט-סימון לבן, עם ההיתקלות חייב כוח זה לנ-

יותר, ובו אף קשה יותר לקיים את השליטה
הדרושה. למצב חמור מעין זה עלול להיקלע
כל כוח, ולאודוקא חבלנים או פלסים. עובדת
הימצאותו של הכוח בתוך שדה-המוקשים עלולה
להתגלות כתוצאה מהתפוצצות פתאומית של מו-
קש שהופעל על-ידי אחד החיילים, או כתוצאה
מגילוי סימנים-מעידים — כגון אבורי-מוקשים,
חלקי אריוות, גומות-פיצוץ וכיו"ב (בהרבה מק-
רים יחסרו לשדות-המוקשים הסימון והשילוט
שאנו רגילים בהם בתקופות שלום), גם כאן את-
יחס בדברי למקרה החמור יותר — והוא, כש-
מישהו ממש נפגע באורח בלתי-צפוי ממוקש.
רק התנהגות נכונה של כל אחד מאנשי הכוח,
בתוספת שיקול מהיר ונכון של המפקד, עשויים
לחלץ אזי את הכוח מהמיצר שהוא נתון בו.
בראש-וראשונה נדרשת התנהגות נכונה — כשכל
חייל נשאר במקומו בלי-זוז, ופועל לפי הוראות
המפקד בלבד. כל חייל חייב להיות מאומן
בגילוי מוקשים באמצעות הכידון שברשותו.
ידע זה יאפשר לכוח להיחלץ מתוך שדה-
המוקשים, ואף להגיש את העזרה לנפגע או
לנפגעים. על מפקד הכוח להחליט אם להגיש
עזרה לנפגעים לפני יציאת החיילים הנותרים
מן השדה. במקרה שכן, קובע הוא את מגישי
העזרה, והללו נעים אל הנפגעים תוך כדי
בדיקת מדרך כף-הרגל באמצעות הכידון. המפ-
קד קובע את הדרך לתנועת היחידה אל מחוץ

הוג בראש-וראשונה לפי כללי-היסוד של אי-
התרוצצות. כל תנועה בלתי-מחושבת עשויה
להביא בעקבותיה רק אסונות נוספים. במקרה
זה יכולים כל החיילים הנמצאים בגבולות המע-
בר או השביל הנקי ממוקשים ליפול ארצה,
כשהם מקפידים כמובן שלא להשתטח מחוץ
לגבולות השטח שנברק — ובודאי שלא על
גבי אחד מאותם מוקשים שכבר אוכנו וסומנו.
החיילים הפוסעים ראשונים, אל להם להשתטח-
קדימה, אלא אם כן בדקו תחילה (באמצעות
דקר או כידון) את השטח שלפניהם. עד כאן —
הפעולה המידית, התואמת את ההוראות וההנחיות
המוקדמות שניתנו. מכאן פועל כוח כזה לפי
הוראות מפקדו. ואמנם חייב המפקד לדעת
להחליט בכל מקרה כזה את ההחלטה הנכונה,
כשהוא דבק במטרה שהוצגה לו ומתאמץ לבצע
את המשימה עד הסוף. במקרה של היתקלות-
מקרוב בכוח-אויב נחות, כגון תשמוע או מארב
קטן, ניתן להשתיקו במכת-אש נגדית (שבמקרה
זה אינה מלווה כל תמרון).

במקרה של אש-אויב בלתי-מכוונת הבאה מ-
מוצב או מתחם מרוחק, ממשיך הכוח בביצוע
משימתו. ואף אם תאלצו לעתים אש-האויב ל-
המשיך את פעולתו בזחילה, אם הוקצה לאותו
כוח חיפוי נצור, יופעל הוא בדרך כלל במקרה
זה; ואם החליט המפקד על נסיגה — כגון במק-
רה של סיור שנועד להיות סיור-חדש — נסוג

גם לסטות מכללי ההתנהגות המקובלים — ולצוות על הסתערות או על נסיגה מידית ומהירה ואף ללא בדיקת מדרג-כף-הרגל — במקרה שהוא נוכח בבירור שסכנת האש חמורה יותר מסכנת המוקשים.

בזה, אמנון יקירי, הנני מסיים הפעם את הרהורי בנושא זה. אם מצאת ענין בדברים שהעליתי, הנני בטוח שגם המסקנות והלקחים לא יעלמו ממך.

שלך בידידות

יעקב

לשדה-המוקשים — רצוי שתהיה זו תנועה של "שיבה על העקבות", באותו שביל-עצמו בו הגיעה למקום. בעת התנועה על כל חייל להשיג תמש בכידונו, למען הבטח מדרך כף-הרגל. כשהיציאה מתבצעת בקבוצות, מוטב לו לכל חייל שישתדל לנוע באופן כזה שיהיה דורך בדיק בעקבותיו של ההולך לפניו.

ולבסוף אין להתעלם מעוד מצב אפשרי — והוא החמור מכולם — אשר בו, נוסף להתפוצצות המוקש, נפתחת גם אש על הכוח שמצא את עצמו לפתע בתוך שדה-מוקשים. אכן, זהו אולי המקרה היחיד בו יהיה המפקד רשאי

פינת הרגלי-המשורין

שתי מגמות

הצגה סכימטית זו של מצבי-קרב ותכונות רכבי נושאים מדגימה את התפריט הרווחת בצבא שביצריה בענין שתי המגמות השונות בתפעול חיל-רגלים-משורין ורכבו.

*

רכב-משורין זחלי סוביטי לרגלים-משוריינים

דגם-הרכב-הזחלי המוצג כאן הוא משנת 1957, וציונו "BTR-50" (ראשי-התיבות אומ"רות: "נושא-משוריין"; ואילו המספר מציין את הדגם. הרכב הנו אמפיבי, משקלו 13 טון ומהירות-המכסימום שלו 40 קמ"ש. הוא נושא 15 איש וחמוש במקלע-כבד, 12.7 מ"מ קוטר.

